

СЕКЦІЯ «ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ»

О.А. Коваленко

ЗАГАЛЬНІ ФУНКЦІЇ УПРАВЛІННЯ І ФУНКЦІЇ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

У дослідженнях, пов'язаних з управлінням, відсутнє єдине визначення категорії «функції управління».

На нашу думку, функція управління – це управлінська діяльність, її особливий різновид, продукт спеціалізації в управлінні.

Дослідники О.С. Виханський та А.І. Наумов визначають функцію управління як «сукупність спеціалізованих дій, у результаті яких суб'єкт управління створює умови для досягнення цілей організації; функція управління повинна мати чіткий зміст, розроблений процес її здійснення й певну структуру, у межах якої завершується її організаційне відокремлення» [1].

Проблема функцій управління залишається дискусійною впродовж декількох десятиліть. Функції управління у різний час і на різному теоретичному рівні досліджувалися науковцями, з-поміж яких: Г.В. Атаманчук, А.А. Годунов, Л.І. Даниленко, Г.В. Єльнікова [1; 2; 3; 4].

Дослідники Б.М. Генкин, Т.Ю. Базарова, Б.Л. Єр'оміна до функцій управління відносять загальні, конкретні та спеціальні [5]

До загальних функцій належать планування, організація, мотивація, контроль, прийняття рішень і комунікації; до конкретних – управління послугами, управління персоналом або управління фінансами; спеціальні функції ставлять залежно від сфери діяльності організації.

На підставі аналізу наукової літератури вищезазначених дослідників ми виокремили функції управління для будь-якої сфери, з-поміж яких: інформаційно-аналітична, планування, організація, координація, регулювання, контроль.

Розглянемо кожну із них щодо управління інноваційною діяльністю у закладах вищої освіти (далі – ЗВО).

Інформаційно-аналітична функція – збір, опрацювання, аналіз й оцінка інформації з метою підвищення ефективності діяльності, вона включає всі дії з оперування інформацією. Цю функцію виокремили відповідно до загальноприйнятих кваліфікаційних ознак.

Важливість дій суб'єкта управління в роботі з інформацією важлива, так як операції з інформацією потребують творчого підходу. Тому управлінські дії, що становлять інформаційно-аналітичну функцію, відносно обумовлені у процесі управління. Крім того ці дії однорідні, так як збір, опрацювання, аналіз та оцінка взаємопов'язані інформацією й

спрямовані на досягнення інших функцій управління. Ці управлінські дії є атрибутом кожної стадії будь-якого управлінського циклу та характеризуються стабільністю.

Функція планування характерна для будь-якого суб'єкта управління. Планування обґрунтовує й визначає напрями діяльності системи управління інноваційної діяльності ЗВО. Планування визначає цілі, завдання та шляхи їхньої реалізації.

Запланованість – це основний принцип управління. Дотримання вимог є найважливішою вимогою досягнення мети будь-якої діяльності.

Планування забезпечує цілеспрямовану діяльність. Його атрибутом є формулювання цілі й розробка сценарію, відповідно до якого мета може бути досягнута із найменшими витратами і в оптимальні терміни. Цілеспрямоване функціонування будь-якої системи неможливе без плану. Планування дозволяє обирати оптимальні варіанти дій, що диктуються обставинами у різних напрямках, забезпечуючи загальну лінію поведінки для досягнення поставленої мети.

Організація є провідною функцією у змісті управління, спрямована на створення й адаптацію керівною і керованою систем до досягнення поставлених цілей. Реалізуючи ці функції забезпечують необхідну взаємодію на керовану систему, що дозволяє вирішити поставлені завдання. Завдання, що стоять перед системою, ефективно вирішуються тільки за умови комплексного всебічного забезпечення й правильного використання всіх ресурсів.

Координація – функція, що передбачає забезпечення погодження дій для успішного досягнення цілі. Ця функція може реалізовуватися у різних формах: уточнення функцій, а також погодження цілей і завдань, планів і заходів.

Координація – це один із основних засобів ефективності діяльності у будь-якій сфері, зокрема і у вищій школі, так як це дозволяє сконцентрувати зусилля у необхідному напрямі.

Під час будь-якої діяльності можуть виникати відхилення, що зумовлені, з одного боку, змінами ситуацій, з другого – недоліками у діяльності як суб'єкта управління. У зв'язку з цим необхідна відповідна функція для амортизації негативних явищ. Цю роль виконує функція регулювання, що спрямована на підтримання системи до постійно змінних ситуацій, забезпечує відхилення від запланованих заходів. Регулювання має забезпечувати нормальний хід діяльності.

Регулювання необхідно відрізнити від функції організації, з якою вона іноді перетинається. Останнє відрізняється схожістю цілей цих функцій. Основна різниця в тому, що організація забезпечує створення і підготовку системи для виконання поставлених завдань, встановлення необхідних для цього зв'язків між структурними одиницями, а регулювання спрямовано на своєчасне коректування дій виконавців, суб'єкта управління. У результаті регулювання внутрішні та зовнішні

чинники, що деорганізують діяльність у сфері вищої школи, нейтралізуються.

Важливу роль під час регулювання відіграє зв'язок між суб'єктом і об'єктом управління. За цієї умови добре налагоджена система інформації дозволяє не лише усунути відхилення у діяльності, але й випередити їх. Регулювання здійснюється шляхом розпорядчої діяльності суб'єкта через накази, вказівки, розпорядження.

Функція контролю здійснюється на основі інформації про функціонування об'єкта управління: про конкретні ситуації; про труднощі, що виникли; про відхилення від запланованих дій тощо.

Контроль має забезпечувати єдність управлінського рішення та його реалізацію, тобто весь процес управління. Він є одним із засобів підвищення ефективності, оскільки у результаті контролю виявляються не лише недоліки, але й позитивний досвід, що в подальшому розповсюджується всією системою.

Контроль передбачає систему спостережень і перевірки у процесі будь-якої діяльності для виявлення відхилень від планів, що утруднюють досягнення поставленої цілі.

Дії суб'єкта із реалізації даної функції важко формалізувати, тому що вони різні. У зв'язку з цим кожен суб'єкт управління має організувати контроль на відповідному рівні управління, творчо розробляти раціональну систему контролю, використовуючи також загальні методи й форми контролю. Контроль пов'язаний із всіма функціями управління, але найбільш тісними є зв'язки з інформаційно-аналітичною функцією й регулюванням, оскільки контроль реалізується у результаті збору, аналізу й оцінки інформації, а на цьому підґрунті формується процес будь-якої діяльності.

Вищезазначені функції, відображаючи сучасний рівень розвитку науки, вичерпують зміст управління вищою школою.

Вважаємо, що вищезазначені функції характерні й для системи управління інноваційною діяльністю у закладах вищої освіти і мають здійснюватися на загальноуніверситетському, факультетському, кафедральному рівнях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виханский О. С. Менеджмент: человек, стратегия, организация, процесс / О. С. Виханский, А. И. Наумов. – М. : Гардарика, 1995. – 528 с.
2. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления : курс лекций / Г.В. Атаманчук. – М. : Омега-Л, 2008. – с. 445.
3. Годунов А.А. Введение в теорию управления (система промышленного производства) / А.А. Годунов. – М. : Экономика, 1967. – 212 с.

4. Даниленко Л.І. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах : монографія / Л.І. Даниленко. – К. : Міленіум, 2004. – 358 с
5. Управление персоналом / под ред. Б.М. Генкина. – Спб. 1997. – 383 с.